

Aleksandra SEMIK

FUNKCJE LABORATORIUM W NAUCZANIU JĘZYKÓW OBCYCH

OPRACOWANE NA PODSTAWIE "PRATIQUE DU LABORATOIRE DE LANGUES" - PORCHER

Streszczenie. W artykule przedstawiono funkcje magnetofonowego laboratorium językowego, ułatwiającego pracę nauczycieli języków obcych.

W artykule podkreśla się konieczność indywidualizacji pracy studentów uczących się w laboratorium.

"Zdolność szybkiego przekraczania olbrzymich przestrzeni stanowić będzie, w oczach przyszłych historyków, jedną z głównych cech ludzi XX wieku przy czym nie tylko środki transportu są przyczyną zmniejszania się naszej planety"^{x)}. Rozwój prasy, radia i telewizji doprowadził w znacznej mierze do zmian odległości. Każdy człowiek może otrzymać, gdziekolwiek by nie był, informacje o tym co dzieje się w najbardziej odległym zakątku świata. Pod presją wspomnianego powyżej rozwoju, problem barier językowych uwidacznia się ostrzej niż dawniej. Narody, obiektywnie rzecz biorąc, przybliżyły się jedne do drugich, podróże i wymiana między krajami zwiększyły się, a co za tym idzie zrodziła się potrzeba nauki tzw. "Obcych języków". Ludzie spostrzegli, że wzrost relacji różnego typu między państwami spowodował konieczność poznania jeźnego lub nawet kilku języków obcych. Stąd mamy gwałtowny rozwój nauczania języków żywych, przy czym do niedawna posługiwano się metodami niewiele różniącymi się od tych, przy pomocy których uczono łaciny i greki. To co liczy się obecnie to nie tylko rozumienie ale równocześnie umiejętność posługiwania się obcym językiem. Trzeba więc było znaleźć metody, które pozwoliłyby na szybkie opanowanie potrzebnego języka. Co jakiś czas opinia publiczna dowiaduje się o "rewolucyjnych" odkryciach wzbudzających nadzieję na zniesienie wysiłku przy nauce języków. "Pamięć wstrzykiwana do żył", "Nauka przez sen" to właśnie tego typu wiadomości stwarzają perspektywy przyswojenia sobie obcej mowy bez trudu, a nie dając pożądanych rezultatów zniechęcają ludzi do rzetelnej pracy.

Najnowsze odkrycia językoznawców i psychologów wykazały wrodzoną zdolność człowieka do opanowania języka. W okresie dzieciństwa wytwarzają się

^{x)} Porcher L.: Pratique du laboratoire de langues p. 9.

w układzie nerwowym struktury właściwe dla mowy ojczystej. Te właśnie struktury stają się w przyszłości przeszkodą w opanowaniu innych języków. Uczący się powinien zdać sobie sprawę z prawidłowości rządzących tymi strukturami, co pomoże mu w pokonaniu kolejnych trudności z jakimi przyjdzie mu się spotkać w trakcie nauki. Skuteczność nauki nie jest jednak uzależniona tylko od warunków wewnętrznych takich jak: właściwości psychiczne uczącego się, jego zdolności, ambicje, motywacje podjętego wysiłku, ale zależą również od czynników zewnętrznych, do których zaliczamy między innymi nauczyciela, podręczniki czy też środki techniczne. Nie jest możliwe dostosowanie podręcznika do indywidualnych cech ucznia, a także nauczyciel pracujący z grupą nie jest w stanie uwzględnić wszystkich właściwości psychicznych uczących się. Można było natomiast szukać pomocy w środkach technicznych.

Ewolucja techniki doprowadziła do powstania kompleksowej aparatury językowej np.: audiowizualnej będącej pośrednikiem między nauczycielem a uczniami. Aparatura ta, z którą nierozzerwalnie łączy się laboratorium językowe, uważana jest często za symbol współczesnej cywilizacji. Trzeba zaznaczyć, że laboratorium językowe stało się szybko najbardziej popularnym "narzędziem pedagogicznym". Pomaga ono w nauczaniu języka obcego, pod warunkiem należytego posługiwania się nim. Trzeba więc nie zapominać, że jest ono przede wszystkim maszyną, o którą trzeba dbać i odpowiednio ją obsługiwać, że przeznaczone jest do specyficznych metod, które trzeba opanować co nie zwalnia bynajmniej użytkownika od postępowania wg ścisłej metody pedagogicznej przystosowanej do celów do których się dąży.

W kompletnym laboratorium, w którym każdy uczeń ma magnetofon największą korzyścią nie jest możliwość zarejestrowania własnego głosu, lecz przeciwnie do tego ogólnego sądu, możliwość indywidualnej pracy bez konieczności poddawania się rytmowi kolektywu. Dysponując własną kopią programu można uzyć się swobodnie, wolniej lub szybciej w zależności od swojego poziomu, swoich zdolności oraz od rodzaju i trudności ćwiczenia.

Oprócz tego każdy uczeń pracuje w oparciu o dwa źródła. Z jednej strony jest to nagranie zawierające konieczny materiał do przyswojenia a z drugiej nauczyciel.

Nasuwa się więc pytanie: jakie powinno być nagranie? Jeżeli tylko jest to możliwe powinno ono być nagrane przez lektorów, których dany język jest ojczystym i to nawet wtedy, gdy nauczyciel ma dobrą wymowę i akcent. Poza tym pewne zróżnicowanie akcentów jest pożądane, aby uczeń przyzwyczaił się do takiego języka z jakim przyjdzie mu się spotkać w konkretnych sytuacjach.

Drugą korzyścią dobrego nagrania jest jego niezmienność. Jeżeli nauczyciel w klasie musi kilkakrotnie powtórzyć to samo zdanie, aby słuchacze uchwycili właściwą intonację, to prawie zawsze zdania te różnią się trochę między sobą. Prócz tego, jeżeli występują trudności, ze zrozumieniem

tekstu mówionego, ma on tendencję do uwypuklania tych słów przez wolniejszą, a co za tym idzie sztuczną wymowę.

Zajmijmy się teraz ważnym procesem w nauczaniu języka jakim jest bez wątpienia utrwalenie przy pomocy powtarzania mające duże znaczenie nie tylko w memoryzacji terminów lub wyrażeń lecz również w asymilacji schematów konstrukcji. Weźmy dla przykładu trudność na jaką napotyka uczący się języka francuskiego kiedy musi zapamiętać sobie, iż po wyrażeniu "il faut" trzeba użyć trybu subjonctif présent wg następującego wzoru:

"Il faut que nous sachions le français"

Np.: Il faut que vous veniez le lendemain.

Il faut que tu partes pour Varsovie.

Il faut qu'ils apprennent l'histoire de France.

Aby dojść do pełnego przyswojenia tej konstrukcji będzie uczący się powtarzał liczne zdania tego samego typu, aż do całkowitego opanowania tej formy. I tu właśnie trzeba odciążyć nauczyciela, przez zastosowanie magnetofonu, aby mógł on poświęcić swój czas i wysiłek na czynności, w których jest niezastąpiony, np.: w konwersacji.

Rola nauczyciela ogranicza się teoretycznie do uruchomienia aparatury i do pilnowania jej działania. W praktyce, jeżeli ćwiczenia są dobrze przygotowane, polega ona raczej na nauczaniu uczniów posługiwania się magnetofonami i to nie tylko pod względem mechanicznym, ale przede wszystkim jak skutecznie z nimi współpracować. Kiedy uczący się włączyli się do tej współpracy można im pozwolić w szerszym zakresie pracować samym, o ile oczywiście dysponuje się indywidualnymi magnetofonami.

Innym efektem jakiego oczekuje się od laboratorium językowego jest zwiększenie wydajności, tzn. zrobienia więcej w krótszym czasie. Co przez to rozumiemy? Otóż w klasie uczniowie mówią kolejno. Laboratorium natomiast pobudza jednocześnie wszystkich uczniów danej grupy do wysławiania się w tym samym czasie tak, jakby wszyscy byli pytani równocześnie. Tak więc izolując dzięki kabinom i słuchawkom uczących się jednych od drugich (co dla nieśmiałych jest bardzo istotne) ofiarowuje ono możliwość przeprowadzenia większej ilości ćwiczeń ustnych niż miałyby to miejsce w tradycyjnej klasie. Skuteczność pracy w laboratorium zależy nie tylko od zaangażowania nauczyciela i dobrej organizacji ale również od samych ćwiczeń, które powinny być tak dobrane, aby nie były nagraniami ćwiczeń pisemnych z podręcznika lub dialogami bez wyraźnych tematów i bez ciągłości. Można je podzielić na ćwiczenia związane z fonetyką i wymową oraz ćwiczenia tzw. strukturalne, dotyczące zjawisk gramatycznych. Przy czym ćwiczenie dostosowane do poziomu uczniów nie powinno z jednej strony zawierać trudności niemożliwych do rozwiązania przez słuchaczy a z drugiej nie może być zbyt łatwe, gdyż jako takie nie wymaga wysiłku i będąc mało użytecznym nie pociąga za sobą postępu. Poziom ćwiczenia jest wtedy dobry, gdy przeciętny uczeń potrafi go wykonać po dwóch lub trzech próbach.

Rozróżniamy 3 fazy pracy w laboratorium.

W pierwszej fazie uczeń słuchając i nie mogąc zatrzymać magnetofonu notuje sobie, w którym miejscu przestał rozumieć. W drugiej formie ustalwszy trudności sam organizuje sobie pracę pokonując je kolejno. Wymaga to oczywiście od niego dobrej znajomości obsługi magnetofonu, jako, że musi on słuchać danego fragmentu tyle razy ile to będzie konieczne bez trwania czasu na niezręczne manipulacje. Przede wszystkim zaś wymaga inicjatywy. Jeżeli uczeń nie chce aktywnie pracować licząc na to, że uda mu się prześlizgnąć, to oczywiście nie czyni żadnych postępów.

Trzecia faza to całkowite wykonanie ćwiczenia bez błędów i wahań w rytmie właściwym dla danego języka. Dlatego też przerwy w nagraniu pozostawione dla słuchacza powinny być tak krótkie, aby nie przekraczały czasu potrzebnego lektorowi na wypowiedzenie tych samych słów. Tak więc uczeń nagrywa swoje wypowiedzi aby nauczyciel mógł je sprawdzić. Przy czym, uczący się nie ogranicza się tylko do słuchania ale aktywnie, przez powtarzanie, uczestniczy w poprawie. Aby więc użytkować laboratorium w sposób sensowny nie można bazować tylko na nauczaniu ustnym. Użycie laboratorium jest usprawiedliwione tylko wtedy, jeżeli słuchacz aktywnie uczestniczy w procesie nauczania. Wynika stąd wniosek, że sam fakt przebywania w laboratorium językowym i rozmieszczenie uczniów w kabinach nie gwarantuje żadnego postępu, jeżeli kontynuuje się tę samą metodę, którą posługuje się w klasie tradycyjnej.

LITERATURA

- [1] Porcher L.: *Pratique du laboratoire de langues*. Edition Chiron, Paris.
- [2] Stack E.M.: *The Language Laboratory and Modern Language Teaching*. Oxford University Press 1960, p. 26.
- [3] Jankowski B.A.: *Nauka języka obcego*. Warszawa, 1973.

ФУНКЦИИ ЛИНГАФОННОГО КАБИНЕТА В ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ НА ОСНОВЕ "PRATIQUE DU LABORATOIRE DE LANGUES" - PORCHER

Резюме

В статье представлены функции магнитофонного лингафонного кабинета, облегчающего работу преподавателя иностранного языка. В статье подчеркивается необходимость индивидуализирования работы студентов учащихся в лингафонном кабинете.

THE FUNCTION OF A LABORATORY IN THE FOREIGN LANGUAGE TEACHING
ON THE BASIS OF "PRATIQUE DU LABORATOIRE DE LANGUES" - PORCHER

S u m m a r y

The article deals in general outline with the function of tape-recorder language laboratory which makes easier the foreign language teachers' work. The necessity of individualization of the work of students learning in a laboratory has been stressed.